

Урок 41

Тема. Майстер японської новели Рюноске Акутагава. Утілення ідеї моральної відповідальності в новелі «Павутинка»

Мета уроку (розвиток компетентностей). *Предметних і комунікативних:* знання і розуміння цікавих фактів життя Рюноске Акутагани, зв'язок твору із життям митця, сюжету новели-притчі «Павутинка»; *уміння* усвідомлено читати різними видами текст твору, відповідати на питання за змістом прочитаного/почутого тексту/медіатексту, стисло або вибірково переказувати прочитане та/або почуте; визначати тематику, ідейно-тематичні та естетичні особливості твору, висловлювати власні погляди, ідеї, переконання, своє ставлення до зображених у творі подій і ситуацій, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади. **Ключових:** розвиток уміння розмежовувати в художньому тексті фактичну інформацію та підтекст, коментувати підтекст, наводити цитати для підтвердження та вираження власних поглядів, ідей, переконань; представляти текстову інформацію, комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту.

Обладнання: підручники, зошити, ПК, презентація.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Зміст уроку

I. Актуалізація та корекція знань. Хвилинка творчості. Презентації домашніх творчих завдань.

II. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми уроку. Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми.

Бесіда за епіграфом до розділу (с. 207 підручника).

Вступне слово вчителя. «Любіть природу, любіть квіти, любіть дерева, небо, красу у великому й малому – і ви навчитеся любити життя». Це основна життєва теза японців. Суть японського мистецтва виражена в японській поезії: «Вдивляйтесь у звичайне – і побачите несподіване, вдивляйтесь у негарне – побачите красиве, вдивляйтесь у просте – побачите складне, вдивляйтесь у мале – побачите Велике.» Тож сьогодні запрошую вас вдивлятися у квітку лотоса і тонку волосінь павутини, про які написав Акутагава Рюноске.

III. Сприйняття і засвоєння матеріалу.

Знайомство з особистістю письменника. Робота з підручником. Опрацювання матеріалу на с. 207-208.

Перегляд навчального відео. «Акутагава Рюноске, біографія». Канал YouTube «Розумний Котусь»: https://www.youtube.com/watch?v=ZoNKlvi5p_Y

Коментар учителя. Письменник відстоював право на вигадку, фантазію, гротеск у художній творчості, на відбір яскравих життєвих фактів, які б розкривали тему якнайвиразніше, з використанням образної мови. Риси, характерні для творчості Акутагани в цілому, – це відсторонено-іронічна позиція оповідача, іноді пом'якшена гумором, обігрування відомих сюжетів зарубіжної й давньої японської літератури. Особливість майже всіх творів Акутагани: відображення західних цінностей у дзеркалі японського менталітету. Також на формування творчої манери митця вплинуло знайомство з творчістю Миколи Гоголя. Кілька новел він створив під враженням і на основі сюжетів гоголівських повістей.

Українською мовою твори Акутагани до нас донесли І. Дзюб і Г. Турков, а новелу «Павутинка» переклали Іван Дзюб та Катерина Яковенко.

Знайомство з новелою «Павутинка». Історія сюжету. Відома більшості японців новела «Кумо но іто» (蜘蛛の糸 - «Павутинка») – перший досвід Акутагави Рюноске у дитячій літературі. Вона опублікована у липні 1918 р. в першому номері журналу «Червоний птах» («Акай торі»), видавець якого запрошував видатних письменників писати для дітей.

В основу сюжету «Павутинки» покладено запозичений епізод. У 1895 р. в Японії було видано англійською мовою книгу німецького дослідника буддизму Пауля Каруса, що жив у США, «Карма: буддійські етичні історії», одна з історій про злочинця Кандату мала назву «The Spider Web», тобто «Павутинка». Вважають, що Карус сам написав цю стилізовану оповідку за мотивами християнської легенди, бо серед буддійського фольклору подібні казки не знайдені. А через три роки Судзукі Дайсецу переповів цю історію японською мовою під назвою «Інга но оругума». Вона стала дуже популярною, двічі перевидавалась, її читав і Акутагава. Оповідь про павутинку має той же заголовок, що і розповідь Акутагави - «Кумо но іто». Тому вважають, що основним джерелом новели «Павутинки» є японська новела.

IV. Формування нових знань, умінь, навичок і компетенцій.

Робота над змістом твору. Коментоване читання та бесіда за прочитаним.

- Коли та де відбуваються події новели?
- Що символізує ранок? (*Початок нового життя, надія на переродження душі...*)
- Про кого розповідається у новелі «Павутинка»? Чому Кандата потрапив до пекла?
- Чому Будда обрав Кандату з багатьох і вирішив допомогти грішнику вибратися з пекла?
- Як скористався Кандата наданим йому шансом? Чи зрозумів він, для чого йому опустили павутинку?
- Що свідчить про егоїзм Кандати?
- Яку роль у новелі відіграла павутинка? Що вона символізує? (*Надія на порятунок*).
- На ваш погляд, від чого обірвалася павутинка: від ваги грішників, чи від слів Кандати?
- Як ви гадаєте, чи могла б павутинка розірватися нижче, під Кандатою? (*Ні, якби павутинка обірвалася під Кандатою, то він сам потрапив би до раю. Автор хотів показати, що людина повинна відповідати за свої гріхи, за свої лихі слова і заздрісні думки. Це втілення ідеї про моральну справедливість.*)

Культурологічна довідка. Будда – (з санскриту – просвітлений, пробуджений) основоположник релігії буддизму; духовний вчитель, здатний вивести душі із кола сансари (душі померлих, обтяжені скоєним злом, тонуть в океані страждань). Згідно з буддійським вченням існує нескінченна кількість будд, одним з яких був історичний будда Гаутама. Тому буддою називають будь-кого, хто досяг пробудження (бодгі), відкрив істину (дхарму) і вийшов з кола страждань (сансара). Будда не вважається богом.

Річка Сандзунокава (Сандзу) – Річка Трьох Доріг – в японській народній традиції річка, яка розділяє світ живих та світ мертвих.

Лотосове (небесне) озеро – так в буддизмі розуміли рай. На західному небі, в лотосовому раю, розташоване лотосове озеро, де сидить Будда. Кожний лотос, що росте на цьому озері, співвідноситься з душею померлої людини. Рай Будди також уявляли як сади з квітучими різнокольоровими лотосами у водоймах.

Криваве озеро - загадкова водойма, що знаходиться в японському місті Беппу. Вода в ній, особливо в негоду, набуває яскраво-червоного кольору, що стало причиною виникнення навколо неї маси легенд. Прозвавши це місце пеклом, місцеві жителі розповідають про душі грішників, що покояться у водах цього джерела. Причиною червоного кольору водойми є оксид заліза, запаси якого в цьому місці дуже великі. Що стосується високої температури, то

тут бере безпосередню участь магма, що нагріває практично до кипіння воду завдяки гейзерам, розташованим у підводній печері. Практично кипляча червона вода виривається з надр землі і потрапляє в озеро, оскільки такий процес повторюється приблизно кожні сорок хвилин, то складається враження, що водойма закипає.

Голкова гора (Шпиляста гора) - згідно японської міфології, гора в пеклі, з якої скидають грішників в озеро киплячої крові. Гора знаходиться в центрі світу - там, де проходить його вісь. Продовження світової осі вгору (через вершину Гори) вказує положення Полярної зірки, шлях до раю, а її продовження вниз вказує на вхід у нижній світ, у пекло.

Міжлітературні зв'язки. Сюжет легенди, використаний Карусом, припав до вподоби шведській казкарці Сельмі Лагерльоф, яка створила новелу «Our Lord and Saint Peter», а японський письменник, прочитавши її твір, залишив на полі книги свій відгук: «Дивно було читати розповідь, так схожу на мою новелу. Вражає, що подібні історії існують і на Сході, і на Заході». Оповіді схожі ідеєю моральної справедливості: навіть зла людина може проявити милосердя, навіть одна добра справа, зроблена від щирого серця, змінить вашу долю, кожному Бог дає шанс на спасіння душі, але від егоїзму людина втрачає цю можливість.

V. Закріплення вивченого матеріалу, узагальнення та корекція знань.

«Обери позицію». Чи варто було Будді рятувати грішника і злочинця Кандату?

«ТАК, варто, бо...»	«НІ, не варто, бо...»
Аргументи:	Аргументи:
Мій остаточний висновок:	

Приєм «Я – режисер». Розподіліть новелу по епізодах фільму, який ви знімаєте.

Творче моделювання. Поміркуйте, кого з письменників, яких ви читали у 7 класі, могла б зацікавити історія Кандати? Як міг би розгортатися сюжет в іншій інтерпретації?

Робота з ілюстраціями. Споглядання малюнків та обговорення мистецьких вражень.

- Які епізоди обрав для ілюстрування художник?
- Придумайте підписи для малюнків, знайдіть цитату з твору.
- Яка кольорова гама малюнків? Чи сприяє вона розумінню ідеї новели?

Бесіда за змістом уроку.

- Чи сподобалася вам новела? Що вас найбільше вразило у ній?
- Що свідчить про намагання Будди дати шанс навіть найбільшим грішникам?
- Які слова Кандати змусили Будду збайдужити до його долі?
- Якби Кандаті вдалося б вийти із пекла, чи змінив би він своє життя?
- Які моральні цінності утверджуються в новелі «Павутинка»?
- Доведіть, що твір Акутагава Рюноске «Павутинка» - новела.
- У яких відомих вам творах світової літератури героям давалася можливість виправити свої гріхи, спокутувати вчинене зло? (Казка О. Уайльда «Хлопчик-зірка». Повість Ч. Дікенса «Різдвяна пісня в прозі»).

Виконання інтерактивної справи «"Павутинка". Сюжетні елементи»:
<https://learningapps.org/display?v=pf0k1hdsj24>

VI. Підбиття підсумків, рефлексія.

Мікрофон. Чому людина у своєму житті має орієнтуватися на моральні цінності?

Працюємо вдома. 1. Перечитайте новелу «Павутинка». Дайте назви кожній частині. 2. Намалюйте карту-схему подій до твору. Зробіть власні ілюстрації та підпишіть їх.